Klaudia Karpel, *Teologia kobiety. Aspekt moralnoteologiczny*, [w:] *Człowiek w relacji do... Rozważania o człowieku jako istocie relacyjnej*, red. Grzegorz Wąchoł, Kraków 2020, s. 223–232.

DOI: <http://dx.doi.org/10.15633/9788374388740.13>

MGR KLAUDIA KARPIEL

Teologia kobiety. Aspekt moralnoteologiczny

1. Kobieta w relacji do siebie. Psychofizyczna natura kobiety

Ciało kobiety i mężczyzny jest niewątpliwie powołane do różnych od siebie zadań. Jakakolwiek próba zanegowania tych naturalnych procesów lub zmiany ich biegu w ostateczności zawsze okazuje się krzywdą popełnioną na godności człowieka. Różnica między ciałem kobiety a mężczyzny jest znacząca pod względem tajemnicy ofiary. Ciało mężczyzny jest przeznaczone dla małżonki, ale bez tajemnicy, natomiast kobieta także oddana mężczyźnie dodatkowo posiada tajemnicę, to dar Boży¹. Jej ciało jest przeznaczone i przygotowane na przyjęcie potomstwa i jego rozwój. Ciało kobiety wyznacza rytm, proces naturalnego współlistnienia człowieka w niej samej. Mowa o cykliczności jej płodności. Rozważając tę kwestię w kontekście przekazywania życia, należy zwrócić uwagę na pewnego rodzaju pośrednictwo między mężczyzną a dzieckiem.

1 Por. N. Échivard, *Kobieta, kim jesteś?*, tłum. z fr. J. Grosfeld, Poznań 1989, s. 44.

Każda matka otrzymuje łaskę przyciągania ojca ku dziecku, uczenia relacji i poznawania się nawzajem. Kobiecość nie jest oddana na własność mężczyźnie, ponieważ podczas przyjmowania potomstwa ona cała jest oddana dziecku. Staje się dla niego schronieniem i pokarmem. Nie zamyka się na mężczyznę, lecz otwiera na życie². Zamyśł nad całością kobiecego ciała pozwala odkryć jej prawdziwe powołanie. Już na samym początku można pochylić się nad faktem, że organizm kobiety jest stworzony w taki sposób, żeby jej organy były poznawane stopniowo, w zależności od stanu, w jakim się znajduje. To szczególna cecha ciała kobiety, która wskazuje na jej enigmatyczność i wyjątkową mistykę. Biorąc pod uwagę samą konstrukcję ciała kobiety, należy mówić o niezbędnej potrzebie ochrony i strzeżenia go jak czegoś najcenniejszego i najwartościowszego. Jedynym władcą kobiecych darów jest sam Bóg. On stwarza w niej przestrzeń doskonałego bogactwa i kieruje nią tak, aby była otwarta na przyjmowanie życia. Dlatego do jednego z jej podstawowych powołań należy ochrona czystości i zachowanie godności osoby³.

Prawdą jest, że psychiczny element konstrukcji kobiety może wzbudzać wyobrażenia związane z większą czułością i delikatnością. Trzeba natomiast wiedzieć, że kobiety i mężczyźni przeżywają te same uczucia, ale uzewnętrzniają je w zupełnie odmienny sposób. Płeć piękna bardziej skłania się ku częstszemu i intensywniejszemu uzewnętrznianiu swoich emocji i uczuć⁴.

Kobiety znacznie bardziej odnajdują się wśród ludzi. Kontakt osobowy jest wpisany w ich naturę. W takim wymiarze doskonale sprawdza się używanie równocześnie elementu emocjonalnego

2 Por. Jan Paweł II, *Mężczyznę i niewiastę stworzył ich*, tłum. M. Żurowska, Lublin 1989, s. 50.

3 Por. Jan Paweł II, *Mężczyznę i niewiastę...*, dz. cyt., s. 52.

4 Por. Jan Paweł II, *Mężczyznę i niewiastę...*, dz. cyt., s. 55.

i racjonalnego. Kobiety znacznie bardziej podnoszą swoją rangę umiejętności i okazują się najlepszymi doradcami w sytuacjach konfliktowych. Precyzyjnie potrafią wskazać przyczyny problemu, umiejętnie wczuwają się w doświadczenia osób trzecich i wyprowadzają trafne wnioski. Emocje okazywane przez kobiety powodują, że ich sposób myślenia jest dość specyficzny. Można stwierdzić, że w dużym stopniu wywierają one wpływ na sposób postrzegania świata przez kobiety w określonych sytuacjach⁵.

2. Kobieta w relacji do Boga

Nowe role i zadania stawiane przez społeczeństwo wobec współczesnej kobiety nie muszą wcale stać w opozycji do jej pierwotnego powołania, o którym mówi Pismo Święte. Dlatego warto odwołać się do Biblii, by poznać stwórczy zamiar Boga wobec niej. Wyrażona jest tam prawda dotycząca zarówno natury kobiety, jak i jej życiowego powołania⁶.

Kobiety Starego i Nowego Testamentu różnią się pod wieloma względami. Są to władczynie, matki, prorokinie, niekiedy bardzo skrzywdzone i poranione. Inne zaś pozyskują sobie sławę, podziw, majątność i szacunek⁷.

Bóg, stwarzając Ewę, wiedział, że będzie ona towarzyszką mężczyzny o nieco odmiennym sposobie przekazywania emocji, uczuć i o odmiennej mentalności. Historia Ewy nie kończy się ostatecznie. Jej losy stają się pewnego rodzaju drogą, przez którą idą inne niewiasty⁸. Ewa przekazuje także swoje cechy charakteru, które

5 Por. Jan Paweł II, *Mężczyznę i niewiastę...*, dz. cyt., s. 58.

6 Por. E. Adamiak, *Kobiety w Biblii. Nowy Testament*, Warszawa 2006, s. 53.

7 Por. E. Adamiak, *Kobiety w Biblii*, dz. cyt., s. 55.

8 Por. W. Pałubicki, *Kobieta w mądrościach biblijnych*, Gdynia 1991, s. 41.

mają następne wybranki Pisma Świętego. Odtąd każda kobieta przechodzi przez ból rodzenia. Jej powołaniem jest przekazywanie życia i jego ochrona. Bóg daje Ewie naukę i możliwość poprawy. Pierwsza matka uczy się słuchać tego, co przekazuje jej Stwórca; odtąd wie, jak może znaleźć ukojenie w cierpieniu. Jest świadoma Bożej sprawiedliwości i przekonana o miłosierdziu, jakim obdarzył ją Bóg, pozwalając jej słuchać Jego nauki⁹.

Pozycja kobiet żyjących w czasach Jezusa jest niższa w porównaniu z ich dzisiejszym angażowaniem się w życie publiczne. Jezus, ustanawiając wspólnotę osób, nie odsuwa kobiet. Pozwala im nie tylko słuchać nauki, ale przekazywać ją publicznie. Jest pierwszym inicjatorem publicznej działalności niewiast. Najważniejsze miejsce kobiety w Nowym Testamencie należy do Maryi. Od samego początku cała jej praca, służba i obowiązki są wykonywane w niezwykle cichy i pokorny sposób. W najprostszych rzeczach przejawia pobożność dla swojego zadania¹⁰.

Działania biblijnych kobiet tworzą charakterystyczny bieg wydarzeń na dobre wpisanych w historię ludzkości. Bóg sprawia, że każda z nich ze swoim bagażem doświadczeń jest równie dla Niego ważna. Dzieje kobiet przedstawiają się jako dramaty, radości i rozczarowania. Warto zauważyć, iż kobiety od samego początku są niezbędne w planie Bożym. Niektóre z nich mają jasno określone zadania i są powołane do rzeczy najwyższych. Innym zaś pozwala Bóg dorastać i kształtować się, aby mogły przebywać razem z Nim; cierpliwość Boga pozwala kobiecie odnaleźć swoją tożsamość. Jezus wielokrotnie przebacza im i stawia przed nimi coraz to nowe wyzwania. Zaufanie do kobiet jest przejawem ufności w człowieka, jego naturalną dobroć i pierwotną przynależność do Stwórcy.

9 Por. M. Śnieciński, *Od Ewy do Marii Magdaleny. Szkice o kobietach w Biblii*, Wrocław 1998, s. 154.

10 Por. M. Śnieciński, *Od Ewy do Marii Magdaleny*, dz. cyt., s. 15.

3. Kobieta w relacji do świata

Każda kobieta ma możliwość realizacji wyższych wartości, dzielenia się inspiracjami i przede wszystkim niesienia Ducha tam, gdzie bez jej interwencji nie byłby słyszalny. Kobieta, która jest matką chrześną lub osobą samotną, czuje wewnętrzne pragnienie przekazywania indywidualnej tożsamości i pewnego rodzaju promowania siebie w kontaktach społecznych. Działania publiczne kobiet najczęściej są nastawione na kontakty osobowe, opiekę i pomoc innym, rozwiązywanie problemów i konfliktów. Ujawniają się w nich cechy matki: odpowiedzialność za ludzi, z którymi przyszło im pracować, troska o dobro wspólne i o zapewnienie odpowiedniej atmosfery, zaangażowanie w działania i chęć dzielenia się sobą z innymi¹¹.

Kobiety w swej pracy na rzecz społeczeństwa poniekąd realizują te same funkcje co podczas wypełniania zadań domowych i zajmowania się dziećmi. Model wychowawczy i opiekuńczy można zauważyć, gdy ma się do czynienia z decyzjami na rzecz dobra państwa. Każda matka, wychowując dzieci, jest w pełni zorganizowana i potrafi tak zagospodarować czas, aby zapewnić każdemu dziecku taką samą opiekę. Taka matka doskonale potrafi odwzorować swój plan dnia i związany z nim podział zadań również w pracy zawodowej, co przyczynia się też do tego, że zajmuje uprzywilejowaną pozycję w świecie kultury.

4. Kobieta wobec małżeństwa

Wspólnota komunii to wzajemna relacja małżonków do duchowości, cielesności, charakteru, wartości, celów, pragnień, dążenia

11 Por. M. Śnieciński, *Od Ewy do Marii Magdaleny*, dz. cyt., s. 192.

do świętości¹². Realizowanie małżeństwa polega na tym, że kobieta i mężczyzna kochają tę samą miłością na dwa różne sposoby. Każde z nich posiada inny sposób wyrażania tej miłości, im tylko znany. Są sobą zafascynowani dlatego, że są od siebie inni. Kobieta ma swój geniusz, mężczyzna swój. Kobiecie lepiej jest realizować się w świecie osób niż rzeczy. Jest nastawiona na kontakt, otwartość i dyspozycyjność¹³. Bóg, stwarzając kobietę, wziął pod uwagę przede wszystkim samotność mężczyzny, jego ograniczoność. Dlatego wie, że tylko ona jest w stanie zapewnić mu szczęście absolutne. Życie między osobami domaga się stałego kontaktu i uczenia się siebie, nazywania swoich uczuć, emocji¹⁴.

Kobieta wśród swoich walorów emocjonalnych ma szczególnie dar komunikacji niewerbalnej dostosowanej do określonej sfery życia dziecka i współmałżonka. Jako żona buduje komunie osób dla podtrzymania powołania do bycia we wspólnocie małżeńskiej. Bóg stawia na przymierze, dlatego istotą kobiety jest odmiennność płci, potrzebna do tego, aby spełnić Jego zamysł. Każda kobieta jest artystką własnego otoczenia, potrafi odmalować obraz oblubienicy gotowej zarówno służyć, jak i przyjmować służbę względem siebie samej¹⁵.

5. Kobieta wobec macierzyństwa

Z uwagi na różnorakie ograniczenia pozbawiające kobietę możliwości zaangażowania się w życie publiczne warto zastanowić

12 Por. J. Vanier, *Mężczyznę i niewiastę stworzył ich do życia w prawdziwej miłości*, tłum. M. Żurowska, Kraków 1989, s. 70, 71.

13 Por. J. Vanier, *Mężczyznę i niewiastę...*, dz. cyt., s. 59.

14 Por. M. Dziewiecki, *Szczęśliwe małżeństwo i trwała rodzina*, Kraków 2006, s. 26, 27.

15 Por. M. Dziewiecki, *Szczęśliwe małżeństwo...*, dz. cyt., s. 38.

się nad sytuacją jej macierzyństwa. Matka, której zawdzięcza się istnienie ludzkości, powinna być obdarowywana szczególnym szacunkiem. Zapewne wiele pracy potrzeba, aby w znaczącym stopniu ograniczyć poczucie dyskryminacji. Jednym z pierwszych kroków podjętych dla zachowania godności macierzyńskiej jest poszanowanie praw przysługujących każdej kobiecie¹⁶.

Współczesne rozumienie istoty macierzyństwa nieco odbiega od tego, które zostało ukazane przez samą Matkę Boga. Ona i inne święte kobiety w historii biblijnej wyznaczają prawidłowe wzorce do rozumienia sensu przyjmowania i wychowywania potomstwa, zgodnie z powołaniem do bycia matką¹⁷. Na przestrzeni tysięcy lat zagadnienie bycia matką skłaniało kobiety do poznawania i analizowania kwestii dotyczących matczynych postaw, relacji z dzieckiem i wpływu, jaki wywiera na nie moment stawiania się rodzicem. Mimo wielu prób zdefiniowania macierzyństwa i interpretowania jego istoty tajemnica, jaką ze sobą niesie, nie została do końca wyjaśniona. Moment rodzenia i moment przyjmowania dziecka są ścisłym złaczeniem się z Duchem Świętym.

Jan Paweł II zauważa podwójne znaczenie macierzyństwa. Cielność i duchowość to dwa wymiary, które są względem siebie nieodłączne. Pierwszy stanowi o wartości kobiety w świecie, jej fizycznym zaangażowaniu i realnej prawdzie o macierzyństwie. Drugi wykazuje łączność z Bogiem z racji tego, że On sam jest Duchem. Macierzyństwo jest ingerencją w kształtowanie się człowieka¹⁸. Tylko przez ból rodzenia kobieta dostaje radość z przychodzącego na świat dziecka¹⁹. Macierzyństwo nie jest tylko momentem triumfu

16 Por. A. Ohler, *Macierzyństwo w Biblii*, tłum. z niem. M. Ruta, Kraków 1995, s. 25.

17 Por. Jan Paweł II, *Familiaris consortio*, 22.

18 Por. Jan Paweł II, *Familiaris consortio*, 13.

19 Por. Jan Paweł II, *Mulieris dignitatem*, 18.

samej kobiety; musi ona uświadomić sobie działanie Bożej łaski, każdy człowiek rodzi się bowiem za sprawą powołania do życia, sprawcą zaś jest sam Stwórca²⁰.

Stan błogosławiony ze swej natury wymaga wzajemności i poddania się kobiety na stworzenie w jej ciele dodatkowej przestrzeni i przyjęcie dziecka, wyzbycia się egoistycznych postaw i takich przejawów zachowań, które w jakikolwiek sposób mogłyby negować współlistotność więzi matki i dziecka²¹. Dzisiaj z niezwykłą precyzją można określić cały przebieg rozwoju człowieka już w fazie prenatalnej, bardzo wcześnie określić płeć, opisać stan zdrowia i możliwie wcześnie wykryć ewentualne wady rozwojowe. Dziecko w momencie przyjścia na świat potrzebuje swego rodzaju imitacji tego świata, z którego zostało wydobyte, czyli łona matki²².

Bardzo znaczącym symbolem macierzyństwa jest obraz matki karmiącej. Biblia wymownie podkreśla szczególne znaczenie łona i piersi, zestawiając je z tytułem błogosławieństwa. Tylko matka posiada przywilej troski o podstawowe i pierwsze w życiu jej dziecka potrzeby do przeżycia. Wspólnotowe tworzenie relacji z dzieckiem w ciele matki należy traktować jako pierwsze działania wychowawcze²³.

Podsumowanie

Teologia kobiety to zagadnienie niewątpliwie bardzo szerokie, które wymaga rzetelnej analizy i odpowiedniego podejścia do tematów zarówno czysto teologicznych, jak również antropologicznych i aksjologicznych.

20 Por. Jan Paweł II, *Mulieris dignitatem*, 19.

21 Por. Jan Paweł II, *Mulieris dignitatem*, 18.

22 Por. Jan Paweł II, *Mulieris dignitatem*, 20.

23 Por. Jan Paweł II, *Mulieris dignitatem*, 19.

Dla zrozumienia teologii kobiety warto zwrócić uwagę na jej biologiczne uwarunkowania, którymi została obdarzona. Szczegółowa analiza psychofizyczna pozwala wskazać i nazwać te elementy istoty kobiecości, które szczególnie są powiązane i odpowiadają za funkcję instynktowną i macierzyńską. Temat pozwala uświadomić różnice i podobieństwa niezbędne przy prawidłowej relacji damsko-męskiej i wyjaśnia kwestie najczęściej wprowadzające dysonans w relacjach interpersonalnych.

Fizyczne przejawy struktury cielesnej kobiety pozwalają zrelacjonować najważniejsze etapy jej dojrzewania i towarzyszące przy tym zmiany postrzegania świata zewnętrznego. Psychofizyczna istota kobiety to przede wszystkim odkrywanie w niej tajemnicy stwórczego planu oraz dbanie o jak najlepsze wykorzystanie zasobów jej natury.

Misja, którą kobieta jest szczególnie obdarzona, to powołanie do życia wspólnotowego, a więc małżeństwa i macierzyństwa, nie tylko służącym życiu rodzinnemu, lecz także wykraczającym poza tę sferę.

Wybrana bibliografia

1. Adamiak E., *Kobiety w Biblii. Nowy Testament*, Warszawa 2006.
2. Dziewiecki M., *Szczęśliwe małżeństwo i trwała rodzina*, Kraków 2006.
3. Échivard N., *Kobietę, kim jesteś?*, tłum. z fr. J. Grosfeld, Poznań 1989.
4. Jan Paweł II, *Mężczyznę i niewiastę stworzył ich*, tłum. M. Żurawska, Lublin 1989.
5. Ohler A., *Macierzyństwo w Biblii*, tłum. z niem. M. Ruta, Kraków 1995.
6. Pałubicki W., *Kobieta w mądrościach biblijnych*, Gdynia 1991.

7. Śnieciński M., *Od Ewy do Marii Magdaleny. Szkice o kobietach w Biblii*, Wrocław 1998.
8. Vanier J., *Mężczyznę i niewiastę stworzył ich do życia w prawdziwej miłości*, tłum. M. Żurowska, Kraków 1989.